

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ

випускної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка

на тему: *«Удосконалення зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону як умова активізації регіонального розвитку»*

Виконавець:

студент центру заочної форми навчання

Зубрицький Олександр Анатолійович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

старший викладач кафедри МЕВ

Бурлаченко Дмитро Миколайович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Радикальні економічні перетворення останніх років сприяли формуванню якісно нової основи для взаємодії вітчизняної економіки зі світовою і суттєво підвищили роль зовнішньоекономічних факторів у розвитку країни та її регіонів. Існуючі публікації по темі дослідження присвячені в основному загальним питанням зовнішньої торгівлі країни, при цьому проблема виявлення закономірностей формування експорту та імпорту товарів, визначених економічними умовами розвитку окремих регіонів України в перехідний період, і відображення їх в аналізі і прогнозуванні обсягів зовнішньої торгівлі товарами, розроблена недостатньо. Стан економіки регіону і, перш за все, виробництва продукції в значній мірі визначає обсяг зовнішньої торгівлі, а також структуру експорту та імпорту товарів. Тому проблема аналізу впливу економічних чинників, стану географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі, дослідження проблем створення оптимальної зовнішньоторговельної структури та шляхів її вирішення досить актуальна і має велике практичне значення.

Мета дослідження - дослідження процесу зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону та вироблення шляхів щодо її удосконалення.

Завдання випускної роботи:

- дослідити поняття зовнішньої торгівлі товарами та її головні форми;
- узагальнити фактори, що впливають на регіональну зовнішню торгівлю товарами на сучасному етапі;
- узагальнити методи оцінки регіональної зовнішньої торгівлі товарами
- провести аналіз географічної структури та динаміки зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону;
- провести аналіз товарної структури та динаміки зовнішньої торгівлі Одеського регіону;
- провести аналіз впливу зовнішньої торгівлі товарами на розвиток економіки Одеського регіону;
- виявити можливість використання вигод від створення ЗВТ з ЄС як чинника удосконалення зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону;
- сформулювати напрямки оптимізації товарної структури зовнішньої торгівлі Одеського регіону.

Об'єктом дослідження є зовнішня торгівля товарами Одеського регіону.

Предметом дослідження є теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо удосконалення зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону.

Методи дослідження. У випускній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи: методи узагальнення та синтезу, порівняльного, графічного, статистичного аналізу, SWOT-аналіз. Робота виконана із використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є закони та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки, офіційна статистика служби статистики Одеської області.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (46 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 66 сторінок. Основний зміст викладено на 61 сторінці. Робота містить 7 таблиць, 17 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ»** розглядаються теоретичні аспекти регіональної зовнішньої торгівлі товарами, досліджено поняття, особливості та чинники зовнішньої торгівлі товарами, а також методи її оцінки.

У другому розділі **«АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ»** проаналізовано географічну, товарну структуру та динаміку розвитку міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону, проведено аналіз факторів, що мають вплив на її розвиток та розраховано показники зовнішньої торгівлі товарами.

У третьому розділі **«ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ»** запропоновано заходи, що мають удосконалити зовнішню торгівлю товарами Одеського регіону у вигляді оптимізації товарної номенклатури та використання вигод від створення Зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

ВИСНОВКИ

Таким чином, після проведення дослідження можна дійти таких висновків:

1. Зовнішня торгівля є однією з основних рушійних сил економічного розвитку та засобом, за допомогою якого регіони можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність ресурсів і збільшувати загальний обсяг виробництва.
2. Факторів, які спричиняють розвиток зовнішньої торгівлі регіону, є численні, але до важливих слід віднести появу нових товарів, підвищення їх якості, зростання продуктивності праці і обсягу виробництва, нерівномірність рівня економічного розвитку регіонів, поглиблення міжнародного поділу праці, розвиток нових форм міжнародної спеціалізації, лібералізація торговельних режимів, вироблення загальних принципів і правил міжнародної торгівлі, відмінності в забезпеченості ресурсами: людськими, сировинними, фінансовими.
3. У ринкових умовах господарювання економіко-математичні методи стають важливим інструментом отримання глибоких і повних знань про економічні процеси та явища. Завдяки економіко-математичним моделям можливо вивчення впливу попиту, пропозиції певного товару на різних ринках і цін на них. Здійснення прогнозу на майбутнє можливо, якщо використовувати метод екстраполяції. Необхідно також досліджувати такі показники як експорт, імпорт,

зовнішньоторговельний обіг, сальдо зовнішньої торгівлі регіону, експорту на імпорту квоту.

4. Можливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Одеському регіоні визначає його вигідне геополітичне становище. Зовнішньоторговельні операції товарами підприємства області здійснювали з партнерами із 168 країн світу. У географічній структурі експорту найбільші обсяги припадали на Туреччину, Віргінські Острови, Іспанію, Російську Федерацію, Індію, Саудівську Аравію, Нідерланди, США, Польщу тощо. Головними імпортерами товарів до регіону були: Китай, Російська Федерація, Туреччина, Румунія, Німеччина.

5. Товарообіг Одеської області за підсумками 2018 року склав 3,3 мільярда доларів США, з яких 1,8 мільярда припало на експорт, а 1,5 - на імпорт. Найбільше в минулому році Одеська область торгувала з Китаєм, на другому місці розташувалася Туреччина. Щодо експорту товарів до країн Євросоюзу - він значно знизився. Експорт в Іспанію, наприклад, зменшився на 51,2%, в Італії - на 42%, в Польщу - на 11,2%, до Великобританії - на 70,1%. Експорт до Франції зріс на 3,8%. На жаль, загальна тенденція у зовнішній торгівлі регіону на даний момент несприятлива. Загальний експорт з області знизився на 2,4% до 336 мільйонів доларів США, в той час як імпорт збільшився на 11,4% до 315 мільйонів.

6. Основу товарної структури експорту Одеського регіону становили продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження, засоби транспорту, харчові продукти. Головні статті імпорту це - машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання становили, мінеральні продукти, продукти рослинного походження, жири та олії. У 2018 р. спостерігалось збільшення поставок мінерального палива; нафти і продуктів її переробки як в експорті, так і в імпорті. По статті "продукти сільського господарства та переробної промисловості" відбулося збільшення. Обсяги продукції хімічної галузі зменшилися як в експорті, так і в імпорті. Динаміка приросту експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обороту у 2017 р. у порівнянні з 2016 р. була позитивною. Та у 2018 р. спостерігається тенденція до погіршення показників приросту імпорту та ЗТО, але покращення динаміки приросту експорту.

7. Одеський регіон має сприятливі можливості для розвитку експортної діяльності але, на жаль, його експортний потенціал реалізований не повністю. Серед слабких сторін слід відмітити застарілі витратні технології на багатьох підприємствах, високий рівень фізичного і морального зносу виробничих фондів, незначна питома вага випуску інноваційної та конкурентоспроможної продукції. Сильні сторони - наявність освіченої та порівняно дешевої робочої сили; стратегічно вигідне економіко-географічне положення, розташування на перетині міжнародних транспортних магістралей, значні агровиробничі ресурси. Серед потенційних можливостей інтенсивний розвиток реального сектора економіки, наявність перспективних виробництв для залучення інвестицій, розвиток підприємницького сектора, запровадження програм підтримки експортоорієнтованих секторів. Загрозу становлять несприятливі різкі коливання цінової кон'юнктури; поширення практики застосування обмежувальних та протекціоністських заходів, посилення конкуренції з боку інших регіонів країни та світу.

8. Аналіз товарної структури експорту Одеського регіону свідчить про те, що товари є конкурентоспроможними лише на ринках сировини і напівфабрикатів. В даний час основу товарної структури експорту Одеської області становить продукція сільського господарства та харчової промисловості, а також продукти неорганічної хімії. Подібна структура експорту є неефективною з огляду на те, що в сировинних товарах міститься досить малий обсяг доданої вартості. Удосконалення товарної структури Одеського регіону полягає здебільшого у підвищенні частки продукції кінцевого споживання в експорті товарів, а також узгодження її з структурою імпорту.

- Для удосконалення торгівлі товарами Одеського регіону необхідно посилення позицій секторів - "точок зростання" економіки Одеської області; розвиток потенціалу сільського господарства; розвиток малого та середнього бізнесу; розвиток транспортної системи: створення мультимодального транспортного вузла; впровадження імпортозамінних виробництв; підвищення ефективності співробітництва між державою, бізнесом та наукою у сфері створення повних технологічних циклів виробництва; оптимізація експортної структури та покращення експортоорієнтованої моделі економічного розвитку; адаптація національного законодавства до законодавства ЄС, європейським стандартам технічного, санітарного, фітосанітарного, ветеринарного, екологічного регулювання, захисту прав споживачів; розробка регіональної програми нарощування експортного потенціалу конкурентоспроможних видів продукції і послуг та ін. Вирішення цих завдань сприятиме подальшому розвитку співпраці з зовнішньоторговельними партнерами на конструктивній основі. Незважаючи на ряд важливих проблем, Одеський регіон має значні перспективи в подальшому розвитку зовнішньоторговельних операцій.

АНОТАЦІЯ

Зубрицький О.А., «Удосконалення зовнішньої торгівлі товарами Одеського регіону як умова активізації регіонального розвитку»,
 випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
 6.030503 Міжнародна економіка,
 Одеський національний економічний університет
 м. Одеса, 2019 рік

Випускна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є зовнішня торгівля товарами Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти регіональної зовнішньої торгівлі товарами, досліджено поняття, особливості та чинники зовнішньої торгівлі товарами, а також методи її оцінки.

Проаналізовано географічну, товарну структуру та динаміку розвитку міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону, проведено аналіз факторів, що мають вплив на її розвиток та розраховано показники зовнішньої торгівлі товарами.

Запропоновано заходи, що мають удосконалити зовнішню торгівлю товарами Одеського регіону у вигляді оптимізації товарної номенклатури та використання вигод від створення Зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Ключові слова: зовнішня торгівля товарами, експорт, імпорт, зовнішньоторговельний обіг, Одеський регіон, регіональні торгові потоки.

ANNOTATION

Zubrytsky O.A., "Improving foreign trade in goods of the Odessa region as a condition for activating regional development",
graduation work for obtaining a bachelor's degree in specialty
6.030503 International Economics,
Odessa National University of Economics
Odessa, 2019

The final work of the bachelor's degree consists of three sections. The object of research is the foreign trade in goods of the Odessa region.

The theoretical aspects of regional foreign trade in goods are considered in the article, the concepts, features and factors of foreign trade in goods are investigated, as well as methods of its estimation.

The geographical, commodity structure and dynamics of the development of international trade in goods of the Odessa region are analyzed, the factors influencing its development are analyzed and indicators of foreign trade in goods are calculated.

Proposed measures to improve the foreign trade of goods of the Odessa region in the form of optimization of the product nomenclature and the use of the benefits of establishing a Free Trade Area between Ukraine and the EU.

Key words: foreign trade in goods, export, import, foreign trade turnover, Odessa region, regional trade flows.